

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ V SYSTÉMU OBRANY ČR PŘI ZABEZPEČOVÁNÍ POTŘEB ARMÁDY ČR A OBYVATELSTVA ZA BRANNÉ POHOTOVOSTI STÁTU

Národní hospodářství je významným prvkem společenského systému. Zabezpečuje fungování tohoto systému zejména tím, že uspokojuje základní hmotné a i nehmotné potřeby formou výroby, výkonů a služeb. Tvoří ho soustava prvků se složitými vztahy. K usměrňování národního hospodářství uplatňuje vláda hospodářskou politiku státu. Jejím základem v současném období je radikální ekonomická reforma, zaměřená na tvoření tržního hospodářského mechanismu.

Nedílnou součástí hospodářské politiky státu jsou opatření pro případ branné pohotovosti státu a jiných krizových situací. V právním řádu jsou tato opatření označena jako systém hospodářské mobilizace. Jeho rámec vymezuje nařízení vlády ČSFR č. 384/1992 Sb., o opatřeních hospodářské mobilizace, vydané k provedení zákona o obraně. Tento obecně závazný právní předpis je současně i nástrojem k provedení transformace hospodářské mobilizace do nových politickoekonomických podmínek.

Vláda přijala usnesením ze dne 10. února 1993 č. 55 opatření k zabezpečení realizace uvedeného nařízení vlády ČSFR v podmínkách ČR. Schválila metodické pokyny pro zpracování krizových plánů hospodářské mobilizace a stanovila konkrétní subjekty hospodářské mobilizace. Ministerstvo hospodářství ze zákona koordinuje činnost ústředních a územních orgánů státní správy při tvorbě nového systému hospodářské mobilizace.

Systém hospodářské mobilizace tvoří jednak subjekty hospodářské mobilizace, tj. právnické osoby ustanovené vládou, a jednak vlastní věcná opatření hospodářské mobilizace jmenovitě uvedená v nařízení vlády ČSFR. Jsou to: krizový plán, výstavba mobilizační infrastruktury, uchování výrobních schopností, státní hmotné rezervy, zvláštní zásoby a útvary obrany.

Základním opatřením hospodářské mobilizace je krizový plán, jenž určuje realizaci

ostatních opatření a vymezuje jejich rozsah. Uvedená opatření připravují pouze subjekty hospodářské mobilizace. Jejich smyslem je dosažení cíle hospodářské mobilizace, tj. připravit podklady pro realizaci dodávek k uspokojení nezbytných potřeb v dané krizové situaci.

Systém hospodářské mobilizace se řídí následujícími hlavními vzájemně úzce propojenými principy:

1. **Respektování a důsledné využívání existujících tržních vztahů do té doby, dokud jsou v dané krizové situaci reálné a způsobilé zajistit potřebné dodávky. Pro předpokládané případy nefunkčnosti těchto vztahů se už nyní připravují příslušná opatření hospodářské mobilizace v rozsahu nařízení vlády ČSFR.**
2. **Účelná decentralizace činností vyplývajících z respektování tržního mechanismu a teritoriálního principu přípravy opatření.**
3. **Teritoriální řešení opatření počínaje přípravou obyvatel, přes obce, okresy až po centrální orgány podle možností a prostředků, které mají k dispozici.**

Systém hospodářské mobilizace vychází ze skutečnosti, že všechny právní subjekty mají v krizové situaci práva a povinnosti v rozsahu běžné působnosti. Státní orgány odpovídají za svěřené úseky státní správy a dodavatelské (podnikatelské) subjekty budou i v krizových situacích podnikat ve svém oboru.

Státní orgány formulují nezbytné potřeby pro řešení krizových situací z hlediska své působnosti a odpovědnosti. Požadavky na jejich zajištění předávají v procesu tvorby krizových plánů finálním dodavatelským subjektům. Smluvní formu (návrh smlouvy o uzavření budoucí smlouvy) použijí zejména tehdy, jestliže lze předpokládat realizaci opatření hospodářské mobilizace. V dalších případech těmto dodavatelům oznámí rámcové vymezení potřeb nebo je odkáží na obecný předpis pro regulaci či distribuci ve vybraných oborech spotřeby. A konečně, jak státní orgán, tak dodavatel obecně předpokládají určité dodávky za zcela samozřejmé a požadavky neuplatňují.

Dodavatelské subjekty v rámci každého technologického celku uplatňují vlastní nezbytné potřeby obdobně.

Po zhodnocení vlastních předpokladů dodávek v případě smluvní formy buď smlouvou potvrdí, nebo vypracují vlastní návrh smlouvy. Finální dodavatelské subjekty souhrnají podmínky za celou kooperaci, předávají smlouvy objednavatelům a při vlastním návrhu smlouvy též příslušným odvětvovým ústředním orgánům státní správy. Tyto orgány rozhodnou v součinnosti s objednavateli a finálními dodavateli o realizaci konkrétních opatření hospodářské mobilizace.

Z uvedeného mechanismu vyplývá jednoznačně způsob vytváření státních hmotných rezerv (mobilizačních i hmotných), realizace uchování výrobních schopností, výstavba mobilizační infrastruktury, tvorba zvláštních zásob a refundace nákladů na činnost útvarů obrany v hospodářských subjektech.

Po uzavření kooperačních vztahů, rozhodnutí ústředních orgánů státní správy o realizaci opatření hospodářské mobilizace a po potvrzení návrhů smluv, zpracují dodavatelské subjekty hospodářské mobilizace krizové plány. Schválené krizové plány zašlou územní radě obrany a údaje z nich příslušným ústředním orgánům státní správy, které si je předem konkrétně stanovily.

Na základě předložených krizových plánů a údajů vypracují okresní úřady a ústřední orgány státní správy, které jsou ustanoveny subjekty hospodářské mobilizace, vlastní krizové plány. Tyto plány předloží ministerstvu hospodářství, které zpracuje zprávu pro ROS.

Proces tvorby krizových plánů a současně i výstavby nového systému hospodářské mobilizace bude zahájen, v souladu s usnesením vlády ze dne 10. února 1993 č. 55, dnem 1. dubna 1993. Vedoucí ústředních a územních orgánů státní správy jsou tímto usnesením zavázáni zabezpečit jeho důslednou realizaci.

I když je uvedený proces vymezený dílčími etapami pro jednotlivé úrovně subjektů

hospodářské mobilizace, považuje se za otevřený k zabezpečení jeho průběžné aktualizace podle podmínek zejména v národním hospodářství.

Pro ministerstvo obrany vyplývá ze zmíněného usnesení vlády úkol formulovat nově komplexní nezbytné potřeby Armády ČR, které požaduje od národního hospodářství pro případ branné pohotovosti státu. Kromě požadavků na výrobu a opravy se jedná zejména o oblast mobilizační infrastruktury. Současně musí stanovit základní údaje strategické obrany ČR, které vymezují rozsah a realnost opatření hospodářské mobilizace pro dobu branné pohotovosti státu. Termín je dán zahájením procesu tvorby krizových plánů hospodářské mobilizace, tj. do 31. března 1993.

Opatření hospodářské mobilizace obsažená v nařízení vlády ČSFR jsou převážně materiální a organizační povahy. K zajištění potřebného ekonomického vývoje v krizových situacích je nezbytné, aby stát disponoval mimořádnými prostředky. V mimořádných podmínkách krizových situací budou totiž nutné administrativní vstupy státu do osobních práv a svobod občanů a do podnikatelské sféry. Tyto státní zásahy musí být přesně vymezeny zákonem.

Ministerstvo hospodářství bude připravovat návrh zásad zákona o hospodářské mobilizaci. Vládě bude předložen ve 3. čtvrtletí 1993. Po splnění tohoto úkolu je nezbytná úzká spolupráce se všemi státními orgány, zejména s ministerstvem obrany.

Ing. Jaromír Novotný
(náčelník Správy zahraničních vztahů MO AČR)

ORIENTACE ČESKÉ REPUBLIKY NA EVROPSKÉ STÁTY V PROCESU TVORBY SYSTÉMU OBRANY

Stejně jako ve vědě, je i v politice k řešení některých úloh zapotřebí mnoha let. Ale zatímco ve vědě závisí tempo a kvalita poznatků především na rozsahu zjištěných faktů a na intelektuálním potenciálu vědců, je často v politice přání otcem myšlenky. Právě z těchto důvodů můžeme hrát v bezpečnostní politice roli spojovacího článku mezi Východem a Západem a nějakým výraznějším způsobem těžit ze svého současného geopolitického postavení. Nelze manévrovat mezi iluzemi a střizlivou politikou.

Být si jistý, nebo cítit se bezpečný, znamená totiž něco jiného pro velký stát a něco jiného pro malou zemi. Cílem zahraniční politiky malého státu nemůže být nezávislost se vším všudy. Spíše to může být aktivní a diferencovaná závislost, která by poskytovala co nejvíce prostoru pro nevnucené rozhodování. Jeho stabilita a bezpečnost musí být zajištěna soustavou vztahových a zájmových vazeb mezi státy a mezinárodními institucemi.